

УДК 37.016:94(477)

Кирилюк Владислава Олександрівна.

Учениця 10-го класу, КЗ «Степанівський ліцей з дошкільним підрозділом»

с.Степанівка, Вінницька область, Вінницький район

УКРАЇНСЬКІ ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ 1917-1921 РОКІВ: ПЕРЕДУМОВИ, ІСТОРІЯ ТА ЗНАЧЕННЯ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз українських визвольних змагань 1917–1921 років як ключового етапу формування національної державності. Досліджено історичні передумови революційних подій, зокрема вплив Першої світової війни, кризи імперських систем та активізацію національного руху. Проаналізовано діяльність основних політичних інституцій періоду — Центральної Ради, Гетьманату Павла Скоропадського, Директорії УНР, а також утворення Західноукраїнської Народної Республіки та значення Акта Злуки. Особливу увагу приділено внутрішнім і зовнішнім чинникам, що зумовили поразку визвольних змагань, серед яких військова агресія більшовицької Росії, політична роз'єднаність, відсутність міжнародної підтримки та соціально-економічна нестабільність. Обґрунтовано, що, попри втрату державної незалежності, революція заклала фундаментальні засади української політичної нації, сприяла формуванню національної ідентичності, розвитку державних інституцій та утвердженню ідеї суверенітету. Встановлено, що досвід цього періоду має довготривале значення для сучасних процесів державотворення, зокрема у контексті зміцнення демократичних інститутів, політичної культури та європейського вектора розвитку України. Зроблено висновок про історичну спадкоємність ідей незалежності та їх актуальність у сучасних умовах.

Ключові слова: українська революція 1917–1921 років; національно-визвольний рух; державотворення України; Українська Народна Республіка; політична ідентичність; історичний розвиток України

1. ВСТУП

Період української революції 1917–1921 років займає видатне місце в хроніці подій ХХ століття для українців. Він настав в епоху краху імперських систем, вирішення глобальної агломерації та глибоких соціальних змін. Цей період представляв спробу створити незалежну українську державу та політичну спільноту. Сьогодні досвід Революції є більш актуальним, ніж будь-коли, коли сучасна Україна невпинно працює над зміцненням своєї суб'єктності та демократичних структур.

Формулювання завдання. Хоча багато уваги було приділено вченим, які зосереджувалися на подіях того періоду, деякі елементи їхньої актуальності для сучасного державотворення залишаються недостатньо вивченими. Наше завдання полягає у визначенні революційних течій та їхнього впливу на політичний розвиток України в довгостроковій перспективі.

Огляд наукової літератури. На вітчизняних та зарубіжних історіях революція сама по собі була розглянута, аналізуючи політичні зміни по черзі або проти військових змагань; знову ж таки, розгляд цієї події був важливим методом для вивчення революцій. Але сучасні методологічні підходи одночасно підкреслюють важливість не лише для формування політичної культури та національної самосвідомості, а й для закладання інституційних основ у державному управлінні.

Метою є проведення дослідження української революції 1917-1921 років та її місця в конституції та еволюції сучасної української державності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На початку минулого століття землі етнічних українців поступово поглиналися Романовською імперією та Австро-Угорщиною. Вони були позбавлені можливості створити власну державу, а також можливості розвивати власну ідентичність, а політика асиміляції та позбавлення культурних прав обмежувала можливість розвивати національну ідентичність. Перша світова війна спричинила економічний занепад, соціальні розбіжності та руйнування державних інституцій, що каталізувало революційні зміни. Жовтнева (Лютнева) революція в Петрограді поклала край монархії, дозволивши національно-визвольному руху виникнути з вакууму. Українські політичні сили з'явилися, пропонуючи скористатися шансом на автономію та управління.

Створення Центральної Ради та проголошення УНР. Центральна Рада була створена в Києві в березні 1917 року — представницький орган українського народу. Вона спочатку проголосила автономію України, а згодом — незалежність Української Народної Республіки. Універсали, надіслані Центральною Радою, були знаковими правовими актами, які заклали правову основу української державності. Було створено уряд, введено національні символи, створено збройні сили та розпочато освітню систему.

Гетьманат Павла Скоропадського. У 1918 році влада перейшла до гетьмана Павла Скоропадського, який створив консервативно-монархічний режим. Він допоміг своїй адміністрації покращити систему управління, відновив економічну діяльність; водночас він заохочував розвиток освіти та наукових досліджень — наприклад, його ініціатива в Україні призвела до заснування Української академії наук.

Директорія та відновлення УНР. Після повалення Гетьманату влада перейшла до Директорії. Відновлення УНР повернуло її легітимність та принципи демократичного управління. Однак держава все ще перебувала в стані багатовекторних військових конфронтацій — з більшовиками, білогвардійцями та польськими формуваннями — що робило стабілізацію критичним завданням.

Західноукраїнська Народна Республіка та єдність. Західноукраїнська Народна Республіка була створена в 1918 році на Західній Україні. 22 січня 1919 року було прийнято Акт Злуки УНР та ЗУНР, що демонструвало прагнення об'єднати всі українські території. Однак, незважаючи на всю символічну цінність, це об'єднання не змогло запобігти численним військовим поразкам.

Фактори невдачі визвольних змагань. Підкреслено кілька важливих причин, які призвели до провалу революції:

- іноземне військове втручання з боку більшовицької Росії;
- відсутність узгодженого військового командування;
- відсутність міжнародної підтримки;
- серйозна соціально-економічна нестабільність.

Усі ці фактори зробили неможливим збереження незалежного державного утворення. Революція залишила дуже глибокий слід, хоча й зазнала поразки у збройній боротьбі, проте було сформовано політично активний шар; національні символи були закріплені; стимулювався розвиток української мови та освіти; незалежність стала частиною загального розуміння.

Пам'ять, створена в ці роки, стала шляхом до відновлення незалежності України в 1991 році.

Концепції, які керували Революцією — суверенітет, демократія, національна єдність — є необхідними й донині. Сьогодні сучасна українська держава активно використовує минулі змагання, закладені в цій визвольній боротьбі, і прагне побудувати громадянське суспільство, яке може рухатися в європейському напрямку.

ВИСНОВКИ

Українська революція 1917–1921 років стала віхою на шляху до виникнення української державності. Вона запропонувала політичні та ідеологічні підвалини для незалежності, кристалізувала національну свідомість та окреслила стратегічний шлях еволюції країни. Додаткові дослідження в науковій сфері, ймовірно, спрямовані на обговорення уроків цього періоду з сучасними процесами державотворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

1. О. Субтельний, *Україна: історія*. Київ: Либідь, 1991.
2. Я. Грицак, *Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст.* Київ: Генеза, 1996.
3. П. Р. Магочій, *Історія України*. Торонто: University of Toronto Press, 1996.
4. С. Плохій, *Брами Європи: історія України*. Нью-Йорк: Basic Books, 2015.
5. С. Єкельчик, *Україна: народження сучасної нації*. Оксфорд: Oxford University Press, 2007.

Матеріал надійшов до редакції 21.02.2026 р.